

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА «ТЕХНОЛОГІЇ» НА РІВНІ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Мачача Тетяна,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу технологічної освіти,
Інституту педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна

 tmachacha@ukr.net

Рак Людмила,

старший викладач кафедри природничо-математичної освіти і технологій,
методист трудового навчання Інституту післядипломної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка

 l.rak@kubg.edu.ua

Ефективне впровадження навчального предмета «Технології» у базовій середній освіті забезпечується методикою, яка доцільно впорядковує його зміст, форми, методи й засоби навчання.

Ключові й предметна проєктно-технологічна компетентності, наскрізні уміння, базові знання, обов'язкові результати навчання, що визначені Державним стандартом базової технологічної освіти (Державний стандарт, 2020) формуються й досягаються у навчальній діяльності, а саме під час виконання учнями системи проєктно-технологічних завдань, компетентісно орієнтованих практичних робіт, створення особистісних освітніх продуктів – виробів, послуг, проєктів.

Під час створення особистісно й соціально значущих освітніх продуктів в учнів формується їхній внутрішній світ — емоційно-ціннісні ставлення, особистісні якості, рівень ключових і предметної компетентностей тощо. Зважаючи на діалектичну єдність форми й змісту, зовнішнього і внутрішнього розвитку учнів ми поділяємо всі методи на:

- методи навчання — за зовнішньою формою прояву (джерелами знань): словесні, наочні та практичні (окремо чи в поєднанні);
- методи учіння — за внутрішньою формою прояву (самостійною розумовою діяльністю): репродуктивні, конструктивні (зокрема пошукові), творчі, що характеризують рівень залучення учнів до процесу навчання технологій (Мачача, 2017, с. 53).

Кожен метод навчання — це доцільне поєднання кількох відомих у дидактиці способів діяльності вчителя й учнів, спрямованих на вирішення конкретних завдань.

Важливими для формування компетентностей є методи навчальної проєктно-технологічної діяльності учнів як суб'єктів цієї діяльності — теоретичні й емпіричні методи учіння (табл. 1).

Таблиця 1.

Методи учіння

Теоретичні	Емпіричні
Мисленні операції Аналіз і синтез ознак явища, предметів Індуктивний і дедуктивний Виявлення суперечностей, проблем Порівняння виробів-аналогів Побудова гіпотез Аналіз альтернатив тощо	Спостереження Пошуку й опрацювання інформації Маркетингових досліджень Продукування проєктних ідей Художнього моделювання Технічного конструювання Технологій виготовлення тощо

Методи навчальної проєктно-технологічної діяльності містять методи за внутрішньою сутністю прояву і методи за зовнішнім проявом. Розглянемо цю особливість на прикладі методів художнього моделювання як одного з етапів проєктування (табл. 2).

Таблиця 2.

Методи художнього моделювання

Методи за внутрішнім проявом	Методи за зовнішнім проявом
Фантазування й експериментування Фокальних об'єктів Комбінування у процесі формо-творення Компонування з доповненням власних ідей Самооцінювання результатів навчання тощо	Оприлюднення альтернативних ідей Мозковий штурм (колективне генерування ідей) Діалог, обмін думками Ділові ігри Експертна оцінка тощо

Важливою умовою формування ключових і предметної проєктно-технологічної компетентностей учнів є реалізація проєктно-технологічної діяльності як завершеного циклу навчального проєкту. Ця діяльність інтегрує універсальні способи сучасної предметно-перетворювальної діяльності людини: від формування проєктного задуму до його реалізації в готовому, соціально й особистісно корисному продукті.

Проєктно-технологічна діяльність спрямована на вмотивоване одержання очікуваних результатів навчання у визначеній часовій послідовності: зовнішніх освітніх продуктів — самостійно знайдені та презентовані факти, сформульовані ідеї, гіпотези, закономірності, розроблені ескізи об'єктів проєктування, матеріали особистого портфоліо, створені особистісно і соціально значущі освітні продукти тощо та внутрішніх освітніх продуктів — особистісної системи знань, індивідуального рівня сформованості компетентностей, які характеризують готовність і здатність до відтворення і творення виробничої, духовно-матеріальної культури рідного народу тощо (Мачача, 2022, с. 18).

Доцільне застосування методів навчання й учіння сприяють ефективній реалізації змісту навчання технологій та досягненню очікуваних результатів навчання; суб'єкт-суб'єктній взаємодії вчителя й учнів, їхньому зворотному зв'язку для вибудовування індивідуальних

траєкторій навчання; відстеженню й коригуванню навчального прогресу кожного учня, реалізації їхнього творчого потенціалу в проектно-технологічній діяльності.

Використані джерела

Державний стандарт базової середньої освіти. (2020). Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня, № 898. <https://cutt.ly/5lsvvBP>.

Мачача, Т. С. (2017). Технології: Українська народна вишивка. 10–11 кл. Профільний рівень: науково-методичний посібник. Київ: Педагогічна думка. <https://lib.iitta.gov.ua/716084/>.

Мачача, Т. С. (2022). Методичні особливості навчання учнів гімназії в межах технологічної освітньої галузі. Трудова підготовка в рідній школі, 3, 13–18. <https://lib.iitta.gov.ua/734619/>

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИКЛАДНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТИ В ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКАХ ФІЗИКИ

Мельник Юрій,

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу
біологічної, хімічної та фізичної освіти,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна,

 ysm0909@ukr.net

Прикладна спрямованість шкільної природничої освіти полягає у спрямуванні змісту, методів, засобів і форм навчання на застосування законів природи в промисловості, сільському господарстві й техніці. Результати експериментальних досліджень свідчать, що одним із шляхів реалізації прикладної спрямованості є побудова шкільних підручників нового покоління. Сучасний підручник фізики із носія змісту навчання, який відображає основи природничої науки на відповідному освітньо-віковому рівні, перетворюється на ефективний інструмент розвитку особистості, формування предметної й ключових компетентностей. На різних етапах підручникотворення автори керувалися принципом прикладної спрямованості навчання під час визначення змісту та розроблення методики вивчення шкільного курсу фізики.

Принцип прикладної спрямованості ґрунтується на теорії пізнання, в якій процес вивчення навколишнього світу нерозривно пов'язаний із практикою. Прикладна спрямованість є засобом установалення зв'язку між змістовою й методологічною компонентами шкільної природничої освіти.